

Høringssvar fra Røde Kors: Forslag til midlertidig forskrift om straffegjennomføring i medhold av lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19 mv. (koronaloven)

Røde Kors arbeider for å avdekke, hindre og lindre nød og lidelse – lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Gjennom våre 50 000 frivillige i Norge er vi til stede i norske lokalsamfunn for å yte en humanitær innsats. Den humanitære innsatsen gjennomføres i direkte møte med mennesker i alle livsfaser og med alle typer utfordringer. I Norge har frivillige fra Røde Kors vært til stede i fengslene siden 1960 gjennom Visitortjenesten, og Røde Kors er den eneste nøytrale, humanitære organisasjonen som besøker innsatte i fengsler, både i varetekt og under straffegjennomføring.

Røde Kors har forståelse for og støtter i all hovedsak de midlertidige endringene i straffegjennomføringsloven. Ettersom all begrensning i kommunikasjon er svært inngripende og til og med skadelig, særlig sett hen til den isolasjonspraksisen vi vet at er i fengsel i dag, har vi likevel kommentarer til de foreslåtte endringene for å sikre et minimum av tilgang til kontakt med familie, venner og frivillige/humanitære organisasjoner kontakt for innsatte.

Under de prekære omstendighetene som følger av COVID-19 har Røde Kors og Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) i fellesskap kommet frem til nødvendige justeringer av tilbudene Røde Kors Visitortjeneste og Røde Kors Nettverk etter soning, for å ivareta nødvendig kommunikasjon med innsatte som opplever mye isolasjon og de som nå får fremskutt løslatelse. Tiltakene er i første rekke utvidet gratis ringetid og innkjøp av nettbrett for gjennomføring av videosamtaler mellom innsatte og familie/pårørende og frivillige i Røde Kors. Røde Kors anser det som særlig viktig at disse tiltakene vil kunne opprettholdes innenfor de foreslåtte forskriftsendringene.

Røde Kors Visitortjeneste

Røde Kors Visitortjeneste har som mål å være en samtalepartner og et isolasjonsdempende tiltak for innsatte som sitter i politiarrest, varetekt eller under soning. Situasjonen for isolerte innsatte i fengsel var særdeles kritisk også før COVID-19, ref. blant annet «Særskilt melding om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler» levert av Sivilombudsmannen den 18.06.2019.

Isolasjon kan gi alvorlige helseskader etter bare noen dager. Blant skadevirkningene er hallusinasjoner, angst, depresjon, passivitet, selvmordstanker, aggressiv atferd og selvskading. Røde Kors anser det som kritisk for liv og helse at mulighet for meningsfull kontakt opprettholdes.

Kriminalomsorgen har innført utvidede ringetider og gått til innkjøp av nettbrett til bruk for innsatte. Som et isolasjonsavbøtende tiltak vil Røde Kors være med på å gjennomføre møter med innsatte på telefon og/eller video.

Røde Kors Nettverk etter soning

Røde Kors Nettverk etter soning er et tiltak som hjelper løslatte som vil gjøre noe med sin livssituasjon. Nettverk etter soning tilbyr en-til-en oppfølging, sosiale møteplasser, aktiviteter på fritiden, arbeidstrening og hjelp med å skaffe arbeid, hjelp med gjeldsproblematikk og privatøkonomi og et eget prosjekt for unge løslatte.

Målet med Nettverk etter soning er å gi straffedømte en sjanse til å øke sin livsmestring, og bidra til at de kan etablere et liv som ikke er styrt av kriminalitet og rus. For å få til dette gjennomfører Nettverk etter soning møter med innsatte i fengsel som en forberedelse til løslatelse.

Den siste tiden har Røde Kors fått flere tilbakemeldinger om innsatte som under fremskutt løslatelse kommer ut i et samfunn hvor alle dører er stengt. De mangler mulighet til å inntekt, bosted, nødvendig helseoppfølging, mv.

For at innsatte skal ha mulighet til å etablere kontaktpunkter som er nødvendige før løslatelse legges det opp til at etableringen av kontakt kan skje ved telefon- og videosamtaler. Vi anser dette som helt nødvendig for å kunne gi et tilbud til de som ellers ikke har allerede etablerte kontaktpunkter i samfunnet. Utvidet ringetid kan også benyttes til kontakt med frivillige i Røde Kors, og bør derfor også kunne opprettholdes innenfor de foreslåtte endringene.

Forslag til endringer av forskriftstekst

Røde Kors har endringsforslag til § 1, første ledd, andre setning. Vi ser helst at setningen endres til

«Kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte kan ha kontakt med familie, venner og frivillige/humanitære organisasjoner ved bruk av fjernkommunikasjon minst en gang i uken.»

Begrunnelse for utvidelse av «familie» til «familie, venner og frivillige/humanitære organisasjoner»:
Tilrettelegging av kontakt med omverden kan ikke være forbeholdt de med familie som ønsker kontakt. Langt fra alle innsatte har familie som er tilgjengelige eller ønsker kontakt med den innsatte. Gruppen det siktes til i lovteksten bør derfor være videre, og inkludere venner og frivillige/humanitære organisasjoner.

Begrunnelse for endring av «Så lang mulig skal kriminalomsorgen(...) til «Kriminalomsorgen skal(...)minst en gang i uken»

Det er foreslått en rekke endringer som skal avlaste kriminalomsorgen i en situasjon hvor kapasitet vil bli en utfordring, og konsekvensene er en sterk svekkelse i rettighetene til de innsatte. Omleggingen fra fysiske besøk til digital kontakt er ment som et kompenserende tiltak for å ivareta de innsattes mulighet for kontakt med omverden. Forskriftsteksten legger opp til å kunne begrense det som i utgangspunktet skal være et kompenserende tiltak for en svært kritisk gruppe. Et absolutt minste krav de innsatte skal kunne forvente i denne situasjonen må være å få mulighet til kommunikasjon med familie og venner, minst en gang i uken. Det vil utgjøre en stor forskjell å vite at det eksisterer et minimum, fremfor total usikkerhet rundt når neste mulige kontaktpunkt med omverden vil finne sted.

Vennlig hilsen,

Trond Danielsen, Carola Becher Ruud, og Elise Loftheim
Seniorrådgivere kriminalitet og rus i Norges Røde Kors

For kontakt: Elise Loftheim (eliseloftheim@redcross.no, mob: 415 12 431)